

Csery Péter

Hogyan működik egy informális lobbihálózat?

Az elmúlt években egyre népszerűbbé vált az a globális kezdeményezés, miszerint az államoknak garantálniuk kellene egyfajta alanyi jogon, állampolgársági alapon járó feltétel nélküli jövedelmet, mely fedezi az önfenntartás költségeit. Könnyen belátható, hogy ez a „létfenntartás-jövedelem” új értelmet adna a „jóléti rendszer” fogalmának, és bevezetése olyan kiterjedt társadalombiztosítási struktúrát feltételez, mely első ránézésre erőteljesen növelhetné a politikai közösség tagjai közötti szolidaritást és kohéziót.

Az ötlet népszerűségét jól mutatja, hogy EU-s szinten indult [polgári kezdeményezés](#) a feltétel nélküli alapjövedelem (FNA) megvalósításával kapcsolatban, melyet az Európai Bizottság engedélyezett és nyilvántartásba vett, így minden uniós állampolgárnak lehetősége van aláírásával támogatni a benyújtott indítványt. Az FNA népszerűségét persze elsősorban a világgazdasági válság okozta elszegényedés, munkanélküliség, megélhetési nehézségek és egyéb szociális problémák felszínre törésének köszönheti, ugyanakkor valamiféle szervezett háttérstruktúra és néhány befolyásos támogató nélkül, aligha jutott volna el az ötlet a civilek íróasztaláról a legfelsőbb európai döntéshozókig.

Ha kicsit mélyebben megvizsgáljuk a kezdeményezés hátterét, akkor azt láthatjuk, hogy eme esetben is az informális hálózatok érdekérvényesítő képességével kell szembesülnünk, melyre az MPK már számos tanulmányában felhívta a hazai

közönség figyelmét (legutóbb éppen a [vállalatvezetők személyes network-je](#) [kapcsán](#)).

Szervezett civilek és kooperáló csoportok

Az FNA-kezdemenyezés jól példázza, hogy a civil szervezetek informális kapcsolatok mentén történő együttműködése, megfelelő koordinációs mechanizmusok (pl.: internetes felületek tudatos használata) segítségével komoly lobbierőt képvisel, mely nem csupán a döntéshozók figyelmét kelti fel, hanem, ami talán ennél is fontosabb, a társadalom szimpátiáját is képes megnyerni egy bizonyos ügy számára. Ugyanakkor a kezdeményezés mögött állók teljes mértékben transzparens módon, vállalják a részvételüket az FNA összeurópai promótálásában, és önmeghatározásuk szerint sem alkotnak önálló specifikus szervezetet, csupán civil csoportok laza hálózataként tekintenek magukra.

A fenti térképen jól látszik, hogy szinte minden európai országban találhatóak a hálózathoz tartozó csoportok, így hazánkban is. Mindazonáltal befolyásos támogatók nélkül az FNA-ért küzdő network-höz hasonló hálózatok, kiterjedtségük ellenére is, csak nagyon nehézkesen érhetnének el valódi eredményeket. A támogatók itt nem elsősorban, vagy nem kizárólagosan anyagi szponzorként segíti a network-ök működését, hanem kvázi „szellemi szponzorként” saját kapcsolati tőkéjüket mozgósítva lobbiznak és népszerűsítik a mozgalom ügyét.

De kik az FNA befolyásos élharcosai? Elsősorban német politikusok és üzletemberek, akik közül a legismertebbek Götz Wolfgang Werner a Drogerie Markt vezérigazgatója, Dieter Althaus kereszténydemokrata képviselő, és a baloldali politikus, Katja Kipping.

Ebből a rövidke felsorolásból is érzékelhető, hogy az FNA gondolata nem köthető egyértelműen egyetlen politikai oldalhoz, vagy ideológiához sem. A fentebb említett „szellemi szponzor” szerepkörre egyébként Götz Werner a legjobb példa, aki kidolgozta az FNA sikeres implementálásának gyakorlati közgazdasági modelljét, melyet egyetemi kurzusain népszerűsít hallgatóinak (a modell, mely leegyszerűsítve a fogyasztási típusú adónemek radikális megnöveléséből fedezné az alapjövedelem folyósítását, erősen vitatott, nem véletlen, hogy megvalósítására eddig egyetlen kormány sem vállalkozott).

Made in USA

Habár egyértelműnek látszik, hogy az FNA gondolata és a köré épülő hálózat Németországból kiindulva „hódította meg” Európát, azonban fontos kiemelni, hogy a létminimum-jövedelem modellje először az Egyesült Államokban és Kanadában vált

népszerűvé és talált követőkre az 1960-as '70-es években, vagyis az FNA szellemi gyökereit az angolszász világban találhatjuk.

A különböző, korábban Amerika-szerte szeparált módon működő mozgalmi csoportok 1999-ben alapították meg az USBIG Network-öt (U.S. Basic Income Guarantee Network), mint egyfajta informális ernyőszervezetet. Ez a hálózat európai testvérénél némileg formalizáltabb módon működik, tevékenységét a magasan kvalifikált közgazdaságtan és filozófia professzorok koordinálják (USBIG Coordinating Committee), valamint a hálózat érdekérvényesítő potenciálját az ugyancsak neves kutatókból és támogatókból álló Board of Advisors testület növeli. Az USBIG szellemi munícióját pedig a network-höz tartozó tudósok rendszeresen megjelentett tanulmányai (Discussion Papers) biztosítják, melyek szociális, gazdasági és filozófiai szemszögből érvelnek az FNA elméleti helytállósága és gyakorlati megvalósíthatósága mellett.

Az európai és az amerikai hálózatokat összekapcsoló szellemi hidak, és a folyamatos együttműködés teszi globálissá az FNA network-jét, és egyben ez a garanciája az alapjövedelem-modell világszerte növekvő népszerűségének is.

A sikeres érdekérvényesítő hálózat 4 alapeleme

Az FNA-network-ök vizsgálatából kiindulva már megalapozottan felállítható a sikeres informális civil érdekérvényesítő csoportok és hálózatok „minimum modellje”, aminek 4 alapeleme nélkül nehezen elképzelhető az alulról szerveződő, bottom-up típusú szervezetek eredményes működése.

Egyrészt szükséges van egy olyan „ügyre” mely a társadalom széles rétegeit érinti, és amellyel könnyen azonosulni tudnak az állampolgárok, másrészt eme „ügy”

sikerre viteléhez elengedhetetlen a megfelelő, támogató társadalmi klíma. A támogató kontextust ez esetben a gazdasági válság által generált szociális problémák biztosítják, amelyek különösen érzékennyé teszik a közösség tagjait a lobbicélpontjában álló megoldásokra. A harmadik szükséges alkotóelem a megfelelő szellemi háttér, ami képes az elit egy részét is a kezdeményezés mellé állítani, azáltal, hogy bizonyítja az ötlet megvalósíthatóságát. Ez pedig elvezet a negyedik alappillérhez, amely a kiterjedt kapcsolati hálóval rendelkező szellemi/anyagi szponzorok támogatása, amely egyfelől elősegítheti újabb befolyásos személyek becsatornázását a hálózatba, másrészt financiálisan is megerősítheti a network-öt, ami fedezetet jelenthet a közösség irányába folytatott különféle népszerűsítő és PR-kampányok lefolytatására.

A négy elem együttes megléte olyan erős network-öt eredményez, amely hierarchizált struktúrák nélkül is erőteljes érdekérvényesítő potenciált hordoz magában, ugyanakkor laza szervezeti formájának köszönhetően rugalmasan és relatíve gyorsan képes alkalmazkodni a célok megvalósítása közben felmerülő kihívásokhoz.